

Referat fra møde i Lokal Trepert Randers Fjord

Fredag den 9. maj 2025

Praktisk information om mødet

Mødested: Asmildkloster Landbrugsskole, Asmildklostervej 1, 8800 Viborg

Varighed: Kl. 09:00 – 13:30.

Forplejning: Der er fuld mødeforplejning.

Parkering:

Der er gratis parkeringspladser ved Asmildkloster Landbrugsskole og den nærliggende Vestre Landsret.

Der er el-ladestandere ved landbrugsskolen (4 stk.)

Kontaktinformationer til Sekretariatet:

Daniel Lindvig: Afdelingsleder Natur og Vand, Viborg Kommune. Direkte telefon: 87875520. E-mail: dlin@viborg.dk

Hanne Stadsgaard Jensen: Biolog i Natur og Vand, Viborg Kommune. Direkte telefon: 87875573. E-mail: hsjen@viborg.dk.

Peter Sig Kristensen: Projektleder i Natur og Vand, Viborg Kommune. Direkte telefon: 87878630. E-mail: pekr@viborg.dk.

Deltageroversigt

Udpegede medlemmer

Navn

Rune Kristensen
Niels Christian Selchau Mark
Søren Gade
Jeppe Mouritsen
Lisbeth Torfig
Hanne Bang Pedersen
Aleksander Myrhøj
Karen Lagoni
Niels Erik Kjær Christensen
Susanne Guldborg Jacobsen
Jens Szabo
Kim Lykke Jensen
Steffen Drejer
Lars Mogensen
Søren Hald
Anders Ahrenfeldt
Christian G. Jensen
Hanne Wind-Larsen
Michael Dickenson

Repræsentarer

Silkeborg Kommune (forperson)
Favrskov Kommune (næstforperson)
Favrskov Kommune
Hedensted Kommune
Horsens Kommune
Ikast-Brande Kommune
Norddjurs Kommune
Randers Kommune
Randers Kommune
Silkeborg Kommune
Skanderborg Kommune
Syddjurs Kommune
Viborg Kommune
Viborg Kommune
Naturstyrelsen
Landboforeningen Midtjylland
Landboforeningen Kronjylland
Danmarks Naturfredningsforening
Danmarks Naturfredningsforening

Teknisk deltagelse

Navn

Birthe Jordt
Marc Reseke
Nick Raaholdt Sørensen
Anne Jul Kristensen
Søren Kepp Knudsen
Michael Damm
Morten Horsfeldt Jespersen
Bent Hodde Mortensen
Sofie Schmidt Kjerkegaard
Gitte Kjærsgaard Sørensen
Anne Gro Thomsen
Martin Skøtt
Sabina Rohde

Repræsentarer

Favrskov Kommune
Hedensted Kommune
Horsens Kommune
Ikast-Brande Kommune
Norddjurs Kommune
Randers Kommune
Silkeborg Kommune
Skanderborg Kommune
Syddjurs Kommune
Aarhus Kommune
Naturstyrelsen
Velas
Gudenåkomitéens Sekretariat

Daniel Lindvig
Hanne Stadsgaard Jensen
Peter Sig Kristensen
Ole Borg Christensen
Anders Gade

Viborg Kommune/Sekretariat
Viborg Kommune/Sekretariat
Viborg Kommune/Sekretariat
Viborg Kommune/Sekretariat
Viborg Kommune/Sekretariat

Afbud

Navn

Thure Hastrup
Lene Andersen
Lene Vinter Larsen
Mathias Utoft Jørgensen
Annette Holm Bonde

Repræsentarer

Aarhus Kommune (medlem)
Odder Kommune (teknisk)
Aarhus Kommune (teknisk)
Silkeborg Kommune (teknisk)
Vejle Kommune (teknisk)

Dagsorden

1. **Godkendelse af dagsorden**

v. Rune Kristensen

2. **Godkendelse af rammer og principper** v. Rune Kristensen

3. **Status for arbejdet med udkast til omlægningsplaner i kommunerne samt arbejdet i Taskforce for Arealudtag** v. Daniel Lindvig

10:00 – 10:10:   Pause

4. **Drøftelse af muligheder og scenarier for omlægningsplanerne, del I – ambitioner for arbejdet**
v. Rune Kristensen, Niels Christian Selchau-Mark og Daniel Lindvig

11:30 – 12:10:   Frokost

5. **Drøftelse af muligheder og scenarier for omlægningsplanerne, del II – kommunikation og inddragelse** v. Rune Kristensen, Niels Christian Selchau-Mark og Daniel Lindvig

6. **Eventuelt**

v. Rune Kristensen

Bilag:

Bilag A: Udkast til rammer, principper, organisering og arbejdsform for Lokal Trepert Randers Fjord, version 2

Bilag B: Ændringsforslag fra Danmarks Naturfredningsforening til principdokumentet

Bilag C: Barriereliste fra Taskforce for Arealudtag april 2025

Punkt 1. Godkendelse af dagsorden

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at

- Dagsordenen til mødet i Lokal Trepert Randers Fjord godkendes.

Referat

Rune Kristensen bød velkommen og oplyste, at formandskabet havde valgt at prioritere god tid til drøftelser over den planlagte ekskursion, som udskydes til et senere tidspunkt.

Dagsordenen blev godkendt.

Punkt 2. Godkendelse af rammer og principper samt drøftelse af muligheder og scenarier for omlægningsplanerne

Baggrund

På det konstituerende møde i Lokal Trepert Randers Fjord den 20. februar 2025 præsenterede sekretariatet et udkast til overordnede rammer, principper, organisering og arbejdsform for den lokale trepart.

På det konstituerende møde den 20. februar 2025 gav sekretariatet en kort gennemgang af grundlaget og mulighederne for at tage forskellige valg i forbindelse med udarbejdelse af omlægningsplanerne. Der var opbakning fra medlemmerne af den lokale trepart til grundlaget. På dette møde godkendes grundlaget.

Der er indkommet et ændringsforslag fra Danmarks Naturfredningsforening til principdokumentet.

Sekretariatets bemærkninger

Som vedtaget på mødet den 20. februar 2025 har sekretariatet indarbejdet enkelte mindre justeringer og præciseringer i dokumentet, som er vedlagt som Bilag A i den justerede version.

Justeringerne er konsekvensrettelser i forhold til konstitueringen og den forretningsorden der blev vedtaget på det konstituerende møde.

Hovedfokus er i første omgang på udtagning af så meget lavbundsjord som muligt, og udpegning af yderligere arealer der kan indgå i kvælstof-vådområder, så målsætningerne vedr. reduktion af næringsstofftilførsel opnås uden behov for efterfølgende markregulering.

Bilag

- Bilag A:** Udkast til rammer, principper, organisering og arbejdsform for Lokal Trepert Randers Fjord, version 2
- Bilag B:** Ændringsforslag fra Danmarks Naturfredningsforening til principdokumentet

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at

- De overordnede principper drøftes, med henblik på endelig vedtagelse.
- Der tages i den forbindelse stilling til ændringsforslaget fra Danmarks Naturfredningsforening.

Referat

Ændringsforslaget fra Danmarks Naturfredningsforening blev godkendt, og de overordnede principper blev vedtaget.

Punkt 3. Status for arbejdet med udkast til omlægningsplaner samt arbejdet i Taskforce for Arealudtag

Baggrund

Kommunerne har siden slutningen af januar 2025 haft adgang til IT-systemet MARS, hvor omlægningsplanerne skal udarbejdes.

MARS er opdelt i 4 moduler, hvoraf de 3 (screening, planlægning og status) er åbnet. Det sidste modul, ansøgningsmodulet, åbnes senere. I screeningsmodulet kan alle indtegne skitser til projektområder, og få en hurtig vurdering af hvilken projekt-type det eventuelt kunne give mening at arbejde videre med. Fra medio marts er det også blevet muligt at følge med i statusmodulet uden login. Det er i planlægningsmodulet, at selve indtegningen af potentielle projektområder sker, og hvor projekternes effekt beregnes og sættes i forhold til mål for omlægningsplanerne. Statusmodulet bliver relevant for arbejdet i de lokale treparter senere på året.

Planlægningsmodulet kræver login, og det er KL's anbefaling at kun kommunerne anvender planlægningsmodulet, da det er et myndighedsværktøj med følsomme oplysninger, der dækker hele landet. Det er stadig uafklaret, om KL's anbefaling vil blive fulgt af Ministeriet for Grøn Trepert, som har ansvaret for MARS.

Lokal Trepert Randers Fjord deltager på embedsmandsplan med to deltagere i Taskforce for Arealudtag.

Sekretariatets bemærkninger

I MARS er alle de igangværende udtagningsprojekter allerede lagt ind. Kommunerne har i løbet af foråret indtegnet og indtegner fortsat forslag til potentielle projektområder, der omfatter de resterende lavbundsarealer inkl. randarealer, primært i ådalene. Derudover indtegnes, hvor det er muligt, forslag til områder udenfor lavbundsarealerne, hvor der kan etableres kvælstofvådområder, samt øvrige områder der kan bidrage til de andre formål med omlægningsplanerne.

På mødet gives en status for arbejdet i kommunerne og dermed et samlet overblik over, hvor langt planlægningen er fra de målsætninger der sigtes efter.

Taskforce for Arealudtag Norddanmark drøfter på månedlige møder status for treparternes arbejde, og der samles op på barrierer, spørgsmål og ønsker til processen. Listen over barrierer, spørgsmål og ønsker drøftet på seneste møde (29. april) er vedlagt som bilag.

Bilag

Bilag C: Barriereliste fra Taskforce for Arealudtag april 2025

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at

- Sekretariatet giver et samlet overblik over status i kommunerne med evt. supplement fra de enkelte kommuners administrative deltagere
- Medlemmerne af den lokale trepart orienteres om arbejdet i Taskforce for Arealudtag, og drøfter på den baggrund, om der er yderligere barrierer, der skal bringes ind i taskforcen.
- Orienteringerne tages til efterretning.

Referat

Sekretariatet havde fastlagt en deadline den 30. april for kommunernes indtegning af projektområder i MARS, og de fleste har nu indtegnet.

De indtegnede projektområder er hovedsageligt lavbundsprojekter på tørvejorde i ådalene.

Samlet set giver projekterne en beregnet kvælstof-effekt på 736 ton N/år, og udtager godt 13.400ha lavbundsarealer. Dermed er planlægningen over målsætningen for kvælstof (304 ton N/år) og ikke så langt fra potentialet for udtagning af lavbundsjord (16.500ha).

Allerede igangsatte projekter er talt med. Nogle af disse har en ret stor beregnet effekt, men hvis de falder bort af den ene eller anden årsag betyder det at der skal findes yderligere projekter. Samtidig regner MARS med effekter der er større end erfaringstallene, både for lavbunds- og vådområdeprojekter. Samtidig viser erfaringerne, at op mod 1/3 af projekterne falder bort.

Den lokale trepart drøftede i lyset af dette to tilgange, det fulde potentiale og et mere snævert potentiale, i planlægningsfasen, og vedtog at det er nødvendigt at arbejde med en god margin. Der var opbakning til at belyse det fulde potentiale, så det i mindre grad er nødvendigt løbende at udpege nye arealer, efterhånden som forundersøgelserne viser lavere effekter eller projekter falder bort.

Daniel Lindvig orienterede om arbejdet i den nationale Task Force for Arealudtag. Det nationale politiske forum behandler barrierelisten i juni måned. Forholdet til den kommunale planlægning for skovrejsning og landskabelige hensyn kan tages op i Task Force.

Orienteringen blev taget til efterretning.

Punkt 4. Drøftelse af muligheder og scenarier for omlægningsplanerne, del I – ambitioner for arbejdet

Baggrund

På baggrund af det godkendte principdokument for arbejdet i den lokale trepart drøftes ambitioner for arbejdet i den lokale trepart i 2025.

Sekretariatets bemærkninger

Hovedfokus i arbejdet i den lokale trepart er, jvf. principdokumentet, på udtagning af så meget lavbundsjord som muligt, og udpegning af yderligere arealer der kan indgå i kvælstof-vådområder, så målsætningerne vedr. reduktion af næringsstoftilførsel opnås uden behov for efterfølgende markregulering.

Status på arbejdet med indtegnning i MARS på den baggrund viser, som formidlet under pkt. 3, at det er sandsynligt at nå målene for kulstof/CO₂ og kvælstof i omlægningsplanerne.

I de indtegnede projekter i MARS er der i de enkelte tilfælde taget stilling til synergier i arealerne og i tilstødende arealer. Sekretariatet fremlægger på mødet, i samarbejde med relevante kommuner, konkrete eksempler fra oplandet på synergier mellem kulstof/kvælstof og andre hensyn i indtegnede projekter.

Under dette punkt lægges op til drøftelse af, hvilke ambitioner den lokale trepart har for indtegnning i MARS, og dermed omlægningsplanerne, af projekter, hvor kulstof/CO₂ og kvælstof har mindre central betydning i projekterne, og hensyn som natur/biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og skovrejsning mm. har mere central betydning.

Der er under punktet et fagligt oplæg fra sekretariatet med eksempler på projekter, som kan danne baggrund for drøftelse af ambitioner. Følgende emner vil blive berørt i eksemplerne:

- Gudenåplanen
- Større sammenhængende naturområder
- Grundvands-/drikkevandsbeskyttelse
- Muligheder for skovrejsning
- Brug af kort over lav/høj tilbageholdelse af kvælstof på jorde (retentionskort)
- Muligheder for mini-vådområder
- Miljøforhold i søer
- Forhold omkring strandenge

Den efterfølgende drøftelse efter oplægget struktureres ud fra tre prismes:

1. Tidshorisont:

- Skal-opgaverne i år er kulstof/CO₂ og kvælstof, men der er andre skal-opgaver med senere deadlines i de dynamiske omlægningsplaner. Hvad skal vi tegne ind nu, så arealer kommer med i kommunernes godkendelse af omlægningsplanerne ved afslutningen af året? Og hvad kommer først senere?

2. Forskelle og ligheder:

- Omlægningsplanerne, som skal til godkendelse senere på året i kommunerne, kan indeholde forskellige ambitionsniveauer. Går den politiske strømpil i de enkelte kommuner efter den "smallest" eller den "bredest" mulige omlægningsplan? Hvordan forholder den lokale treparts medlemmer sig til forskellighederne kommunerne imellem? Hvor ens og forskellige kan vi være?

3. Signaturprojekter:

- Hvordan tegner vi Gudenåplanen ind i omlægningsplanerne? Må der være forskel mellem kommunerne på, hvordan den tegnes ind? Er Gudenåplanen et signaturprojekt, hvor vi skal række ud til Novo Nordisk Fonden og regeringen? Er der andre signaturprojekter i spil, i eller mellem kommunerne? Der er under dette punkt et kort oplæg fra sekretariatet ift. Gudenåplanen.

Drøftelserne sker i tre tempi, og der samles op efter behandling af hvert af de tre prismes.

Medlemmerne af den lokale trepart kan under drøftelserne redegøre nærmere for, hvilke overvejelser, der gøres i deres egen organisation/kommune. De overvejelser der kan gøres i den forbindelse, er for eksempel:

- Hvordan skal prioriteringen af projektmuligheder udenfor lavbundsarealer være, uanset størrelsen af effekten på kulstof/CO₂ og kvælstof?
- Hvilken vægtning skal Biodiversitetsrådets og Københavns Universitets kortlægning af mulighederne for store sammenhængende naturområder have?
- Hvad med grundvands-/drikkevandsbeskyttelse – hvordan indarbejdes hensyn til dette?
- Hvad gør vi med skovrejsningsområder, og tager vi afsæt i allerede udpegede ønskede områder til skovrejsning?
- Hvilken vægtning skal sikring af særligt værdifulde landbrugsarealer have?

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at

- Den lokale trepart drøfter tidsperspektiver ift. opgaverne i aftalerne om et Grønt Danmark
- Den lokale trepart drøfter ambitionsniveauet for arbejdet i den lokale trepart i 2025
- Den lokale trepart drøfter ensartethed og forskelligheder kommunerne imellem
- Den lokale trepart drøfter synergimuligheder i omlægningsplanerne, med særligt fokus på Gudenåplanen som muligt signaturprojekt

Referat

Punktet blev gennemført som gruppearbejde, efter en kort introduktion af de 8 emner. Hver gruppe behandlede 2 emner ud fra forslag til drøftelser fra Sekretariatet.

Opsamling på gruppearbejdet:

Gudenåplanen/større sammenhængende naturområder:

Gruppen anbefaler at Gudenåplanens geografi indtegnes i MARS.

Gudenåplanen kan være den "grønne tråd" der binder mange elementer sammen, både elementer der ligger indenfor og udenfor arbejdet i lokal trepart. Kan også spille en rolle kommunikativt.

Gudenåplan-arbejdet er allerede igangsat og der er politisk opbakning og bevågenhed.

Ikke nogen afklaring på hvorvidt der skal rækkes ud til NOVO, men Gruppen mener at planen har et potentiale for at blive et signaturprojekt og det kan afsøges nærmere.

Indtegningen og eventuel korrigerende af geografien sker i samarbejde mellem Gudenåkomitéens embedsmandsgruppe og Implementeringsgruppen for Lokal Trepert Randers Fjord.

I forhold de store sammenhængende områder kan der være en vekselvirkning med at inddrage de respektive fagudvalg med henblik på at få feedback.

Grundvands-/drikkevandsbeskyttelse / muligheder for skovrejsning

Grundvandsbeskyttelsen tænkes ind fra starten – så lodsejere ikke forstyrres unødigt mange gange

Der er nuancer ift. Vandforsyningernes størrelse, særligt varierende overblik over behovet for beskyttelse - allerede planlagt beskyttelsesbehov/ skovrejsning indtegnes.

Konkrete data fra Staten mangler – dog vil særligt de større vandforsyninger kende behovet.

Anbefaling: Sekretariatet undersøger hvor der er konkret kendskab til/planlagt grundvandsbeskyttelse og i hvor høj grad de ny statslige data afventes – Formål: at afdække evt. Forskelle mellem kommunerne som baggrund for endelig beslutning

Lav/høj tilbageholdelse af kvælstof (retention) / minivådområder:

Anbefaling om *ikke* at undersøge mere med minivådområder generelt på nuværende tidspunkt.

Når retentionskort er tilgængeligt, bør de relevante kommuner forholde sig til kortet ift. Omlægningsplanerne.

Minivådområder leverer ikke multifunktionel arealanvendelse. Vi anbefaler planlægning med multifunktionel arealanvendelse.

Indmelde obs. Vedr. at ordningen er 10-årig til barriere- listen. Obs. Kommunikation ift. Udtagningskonsulenter.

Miljøforhold i søer / strandenge

Vi anbefaler at strandenge tænkes ind pga naturansvar. De inddæmmede områder langs fjorden er ikke robust landbrugsjord og etableringen af vådområder giver store N gevinster. Det er dog vigtigt at der er særlig fokus på økonomien da arealerne i dag er høj produktive arealer.

Vi er enige i at søerne skal med – der er dog forskel på hvad der er de vigtige virkemidler herunder om udtagning er bedre end restriktioner.

Tag det ud når det giver mening, så OK med forskelle mellem kommunerne

Vi skal søge at undgå at inddrage de bedste arealer til produktion dvs. undgå at inddrage arealer med høj retention.

Punkt 5. Drøftelse af muligheder og scenarier for omlægningsplanerne, del II - kommunikation og inddragelse

Baggrund

Hvad angår kommunikation og inddragelse af lodsejere, foreninger/organisationer og borgere i arbejdet med omlægningsplanerne ligger opgaven i al væsentlighed hos de enkelte parter i de lokale treparter.

Sekretariatets bemærkninger

Parterne i den lokale trepart har iværksat og planlægger at iværksætte forskellige tilgange ift. kommunikation og inddragelse af lodsejere, foreninger/organisationer og borgere i arbejdet med omlægningsplanerne.

Under punktet giver formandskabet, Rune Kristensen og Niels Christian Selchau-Mark, oplæg om Silkeborg Kommunes hhv. Favrskov Kommunes tilgange til kommunikation og inddragelse. Efter oplæggene åbnes op for en deling af erfaringer mellem de enkelte parter.

Som del af drøftelsen orienterer sekretariatet om den igangværende dialog mellem kommuner, KL og Ministeriet for Grøn Trepert om emnet.

Indstilling

Sekretariatet indstiller, at

- Emnet kommunikation og inddragelse drøftes med henblik på erfaringsudveksling mellem parterne
- Der i den forbindelse tages stilling til, om sekretariatet i højere grad skal understøtte arbejdet med emnet, og i så fald på hvilken måde

Referat

Deltagerne fra Favrskov Kommune indledte med at fortælle om de lodsejermøder der blev afholdt i april.

Pointer fra den efterfølgende drøftelse:

- Kommunikation er ikke pynt men en forudsætning for at lykkes.
- Der er forskel på om det er en virksomhed eller et hjem der bringes i spil.
- Motivation er vigtigt.
- Det skal ikke være en kampplads men en løsningsplads – start hvor der er bred enighed.
- Vi skal ikke udviske politiske uenigheder, men finde løsninger sammen.
- Husk respekt for dem der ejer jorden.
- Det er vigtigt HVAD der kommunikeres ud, og at det gøres klart og tydeligt.
- Store borgermøder med andre end lodsejere bør undgås.
- Vi skal forsøge at nå ud til alle involverede lodsejere på en eller anden måde.

Den lokale trepart ønsker en erfaringsopsamling og anbefalinger på hvordan betydning af omlægningsplanerne kommunikeres til lodsejerne, således der sket bedst mulig inddragelse.

Emnet tages op igen på det næste møde.

Punkt 6. Eventuelt

Referat

Rune Kristensen oplyste at han er i dialog med Ministeriet for Grøn Trepert om et besøg fra ministeren til et møde i treparten, eller et møde med ministeren. Der følges op på det kommende trepartsmøde.